

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT, SPORTIT DHE RINISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

KURRIKULA E BAZUAR NË KOMPETENCA

Lënda: Muzikë

Shkalla: IV

Klasa: IX

Tiranë, 2017

INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

Përmbajtja e programit

I.	HYRJE.....	4
II.	KORNIZA KONCEPTUALE E PROGRAMIT	6
1.	Qëllimet e programit të muzikës	10
2.	Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës	11
3.	Lidhja e muzikës me temat ndërkurrikulare.....	11
4.	Lidhja e muzikës me fushat e tjera kurrikulare.....	12
5.	Kompetencat e lëndës dhe tematikat e saj	14
6.	Ndarja e kohës mësimore për tematikë për secilën klasë.....	21
III.	PËRMBAJTJA E SHKALLËS SË SË KATËRT	22
3.	SHKALLA E KATËRT	22
3.1	Tematika : Gjuha dhe komunikimi muzikor.....	23
3.2	Tematika: Teknika dhe procese muzikore	25
3.3	Tematika: Historia, muzika dhe shoqëria	28
IV.	UDHËZIME METODOLOGJIKE.....	31
V.	UDHËZIME PËR VLERËSIMIN.....	32
VI.	MATERIALE DHE BURIME MËSIMORE.....	33

Tabelat dhe diagramet

Diagrami 1: Korniza konceptuale e programit.....	8
Diagrami 2: Rezultatet e të nxënit të komptencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së muzikës për shkallën e tretë.	10
Diagrami 3: Lidhja ndërmjet muzikës dhe fushave të tjera.	137
Diagrami 4 : Kompetencat e lëndës dhe tematikat e lëndës.	15
Tabela 1: Kompetencat e lëndës, përshkrimi dhe realizimi i tyre nëpërmjet tematikave të lëndës	20
Tabela 2: Orë të sugjeruara për çdo tematikë.....	21

I. HYRJE

Muzika qëndron mes të gjitha formave të tjera inteligjente të njeriut (artit në përgjithësi, shkencave shoqërore e historike dhe shkencave artistike), si një përbërës i barabartë me to, i progresit intelektual dhe i humanitetit. Ajo është një disiplinë artistike që ndihmon nxënësit të kuptojnë dhe lidhin fenomenet apo dukuritë muzikore, duke vërtetuar ligjshmërinë e tyre.

Vazhdimi i rrugëtimit të njohjes me muzikën mundëson edukimin dhe formimin muzikor dhe kulturor të nxënësve, zhvillimin e aftësive të tyre për të punuar dhe për të krijuar në mënyrë të pavarur e sistematike, si dhe për të menduar në mënyrë krijuese dhe kritike.

Lënda e muzikës synon të edukojë dhe të formojë nxënësit me njohuritë e domosdoshme muzikore, duke i orientuar ata drejt kuptimit të veçorive të ligjëritimit muzikor nga më e thjeshta te më e ndërlikuara përmes gjuhës dhe komunikimit muzikor, drejt marrjes pjesë dhe interpretimit në veprimtaritë muzikore individuale dhe në grup përmes teknikave dhe procesit muzikor, drejt formimit dhe krijimit të një vlerësimi dhe qëndrimi artistik në lidhje me muzikën shqiptare dhe atë botërore, përmes formave dhe gjinive të ndryshme muzikore.

Muzika nuk mund të kuptohet dhe realizohet duke marrë vetëm disa njohuri, por duke vazhduar njohjen më të plotë të saj përmes *gjuhës muzikore dhe komunikimit muzikor, zbatimit konkret të veprave muzikore përmes teknikave dhe proceseve, njohjes me zhvillimin kulturor dhe historik të saj*, njohuri që bëjnë të vetëdijshëm nxënësit për rolin e muzikës në jetën e përditshme.

Duke njohur muzikën, nxënësit interpretojnë këngë të ndryshme tashmë duke zhvilluar më tej teknikat e këndimit, kuptojnë rëndësinë e këndimit vetëm dhe në grup, duke zbatuar teknikat e të kënduarit, njohin më tej zhvillimin e muzikës dhe kompozitorëve të ndryshëm që bënë epokë me muzikën e tyre.

Integrimi i muzikës me të gjitha lëndët e tjera brenda fushës së arteve, me fushat e tjera të kurrikulës, si dhe me temat ndërkurrikulare, ka si qëllim që të zotërohen sa më mirë *kompetencat lëndore dhe ato kyçe*, si një aspekt tjetër i rëndësishëm.

II.KORNIZA KONCEPTUALE E PROGRAMIT

Hartimi i programit lëndor rrjedh nga korniza kurrikulare e arsimit parauniversitar, kurrikula bërthamë dhe plani mësimor i arsimit bazë.

Si i tillë ky dokument i shërben:

-) **nxënësit**, për zhvillimin e kompetencave kyçe të të nxënit gjatë gjithë jetës dhe të kompetencave të lëndës së muzikës, në mënyrë që ai të përballojë sfidat e jetës dhe të integrohet në shoqëri;
-) **mësuesit**, për planifikimin, realizimin dhe vlerësimin e veprimtarisë mësimore dhe të arritjeve të nxënësve në klasë dhe jashtë saj;
-) **prindit**, për njohjen e rezultateve të pritshme të fëmijëve dhe kriteret e vlerësimit në periudha të caktuara;
-) **hartuesit** të teksteve mësimore dhe të materialeve ndihmëse për mësuesit dhe nxënësit.

Programi i muzikës ka në thelbin e tij krijimin e kushteve për ndërtimin e **kompetencave të lëndës**, si dhe të **kompetencave kyçe** që lidhen me to. Gjithashtu, realizimi i **temave ndërkurrikulare** nëpërmjet muzikës është një komponent i rëndësishëm i programit për kontributin e muzikës dhe të gjitha arteve të tjera që përbëjnë fushën e arteve, në shoqëri dhe në jetën e përditshme.

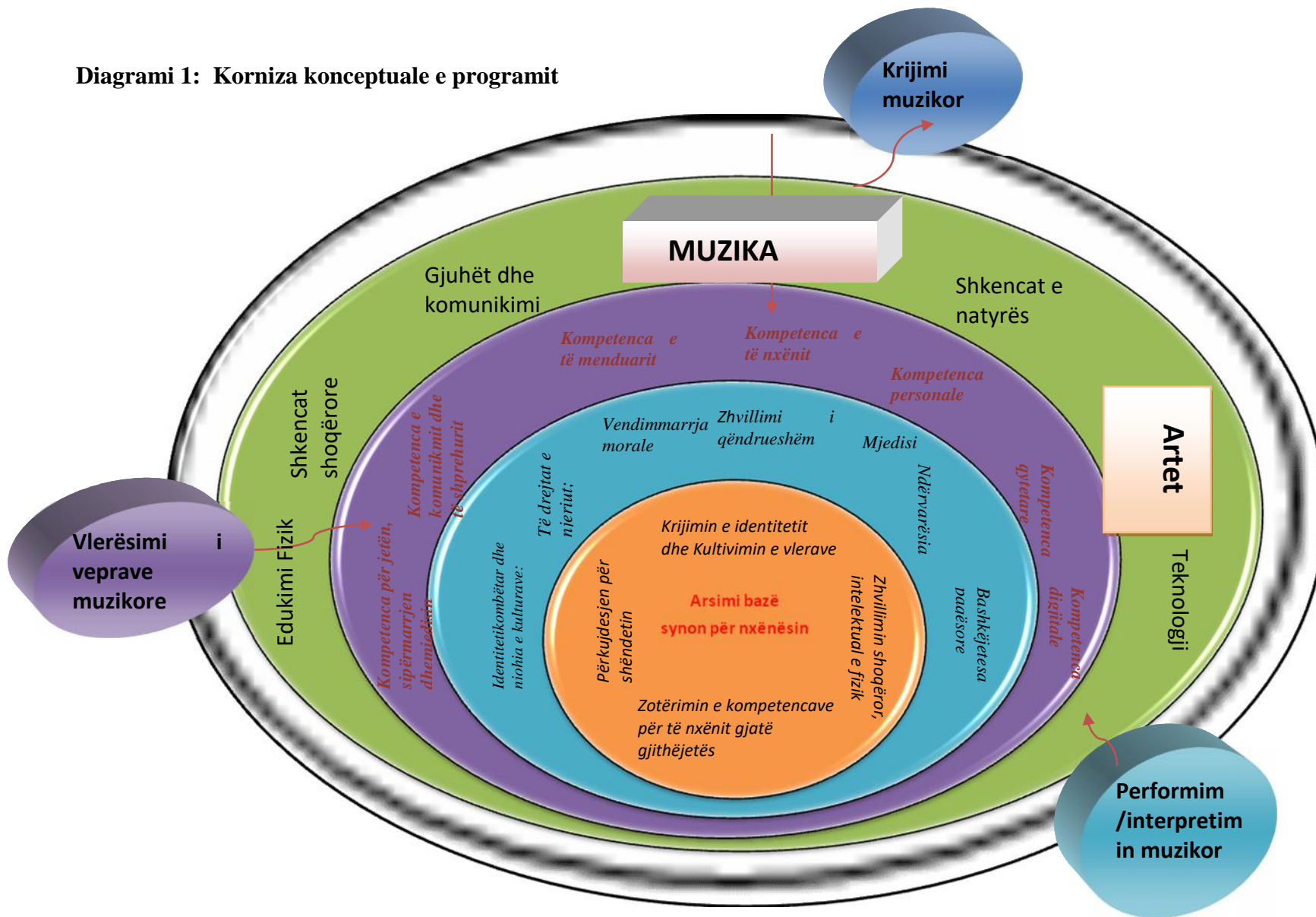
Programi përmban 3 tematika që janë të përbashkëta në të gjitha disiplinat artistike të fushës së arteve dhe që krijojnë kushte që nxënësi të ndërtojë dhe të zbatojë njohuritë, shkathtësitë, qëndrimet dhe vlerat, në funksion të kompetencave të lëndës dhe të kompetencave kyçe. Në program paraqitet edhe **koha mësimore për secilën tematikë**, që ndryshon nga klasa në klasë.

Në program, gjithashtu, përshkruhet lidhja e muzikës dhe fushave të tjera, në mënyrë që kurrikula e arsimit bazë të shihet si një e tërë për realizimin e qëllimit kryesor të formimit të nxënësve.

Përdorimi i metodologjive efikase në mësimdhënie në muzikë është kusht për zbatimin e programit, për arritjen e kompetencave nga ana e nxënësve, duke i dhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin artistik që zotëron brenda vetes. Në këtë program, **vlerësimi i nxënësve** është komponent thelbësor për përmirësimin e arritjeve të nxënësve dhe procesit të të nxënit.

Konceptimi i programit të muzikës paraqitet në diagramin e mëposhtëm:

Diagrami 1: Korniza konceptuale e programit

III. Qëllimet e APU- së

Arsimi parauniversitar krijon kushte dhe mundësi që nxënësit: të ndërtojnë dhe të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera që kërkon shoqëria demokratike; të zhvillohen në mënyrë të pavarur e të gjithanshme; të kontribuojnë në ndërtimin dhe mirëqenien vetjake dhe të shoqërisë shqiptare dhe të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës.

Në arsimin parauniversitar nxënësit:

- kultivojnë identitetin vetjak, kombëtar dhe përkatësinë kulturore;
- përvetësojnë vlera të përgjithshme kulturore dhe qytetare;
- zhvillohen në aspektet intelektuale, etike, fizike, sociale dhe estetike;
- zhvillojnë përgjegjësi ndaj vetes, ndaj të tjerëve, ndaj shoqërisë dhe ndaj mjedisit;
- aftësohen për jetë dhe për punë, në kontekste të ndryshme shoqërore e kulturore;
- aftësohen për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- zhvillojnë shpirtin e sipërmarrjes;
- përdorin teknologjitë e reja.

1. Qëllimet e programit të muzikës

Programi “Muzika” nëpërmjet përmbajtjeve të përcaktuara sipas tri tematikave, ka si qëllim zhvillimin e mëtejshëm të njohurive dhe të koncepteve për plotësimin e formimit muzikor dhe artistik; zhvillimin e aftësive muzikore të të menduarit kritik dhe krijues; zhvillimin personal, intelektual, social dhe kulturor të nxënësve, për të njohur dhe për të vlerësuar vepra të muzikës shqiptare ku përfaqësohet trashëgimia jonë kombëtare muzikore dhe ajo botërore, nga periudha dhe kontekste të ndryshme kulturore dhe historike.

Në programin e muzikës, nxënësit duhet të përfshihen në veprimtari muzikore tradicionale:

- duke manifestuar vlerat e muzikës kombëtare si pjesë e pandashme e vlerave të artit shqiptar;
- duke marrë pjesë në jetën kulturore të klasës, shkollës, komunitetit;
- duke vënë në shërbim të mjedisit ku jeton aftësitë dhe talentin e vet;
- duke ndërvepruar në mënyrë sociale, kulturore dhe intelektuale me grupet të ndryshme kulturore apo etnike;
- duke zhvilluar kompetencat muzikore për të krijuar dhe realizuar punë të ndryshme muzikore;
- duke dhënë kontributin personal në zhvillimet artistike muzikore në nivel lokal, kombëtar dhe më gjerë.

Në programin e muzikës, nxënësi mëson të zbulojë ngjashmëritë, ndryshimet, marrëdhëniet në muzikë, interpreton këngë të moshës së vet, perfeksionon interpretimin e vet, zhvillon krijime të ndryshme muzikore, dëgjon vepra muzikore dhe zhvillon më tej gjykimin dhe argumentin, duke krijuar një qëndrim të vetin e duke ua paraqitur të tjerëve, edukohet të punojë në grup, si dhe ndihet i suksesshëm në muzikë.

2. Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës

Ndërtimi dhe zbatimi i kompetencave kyçe nga nxënësit gjatë procesit të mësimdhënies dhe nxënies kërkon që mësuesi të mbajë parasysh lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës, për secilën shkallë. Për të realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë situatat, veprimtaritë, metodat dhe mjetet e përshtatshme të procesit të nxënies. **Kompetenca** përcaktohet si integrim i njohurive, shkathtësive dhe qëndrimeve që një nxënës duhet t'i fitojë gjatë procesit të nxënies. Organizimi i mësimin të muzikës me bazë kompetencat përqendrohet në atë që nxënësi duhet të dijë, të bëjë saktë dhe të shpjegojë pse e bën.

Rezultatet e të nxënies të kompetencave muzikore pasqyrojnë të njëjtën qasje me rezultatet e të nxënies të kompetencave kyçe në këndvështrimin e përshtatshmërisë në jetë, shoqëri dhe punë. Në zhvillimin e kompetencave muzikore, nxënësi gjithashtu, zhvillon kompetencat kyçe në lidhje me:

- *krijimtarinë, interpretimin,*

- *vlerësimin e muzikës,*
- *përpunimin e informacionit për muzikën,*
- *prezantimin e detyrave të zhvilluara rreth muzikës që dëgjon apo krijon,*
- *prezantimin e punës në grup,*
- *komunikimin efektiv etj.*

Për të realizuar lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës së muzikës mësuesi ndjek këto hapa:

- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për kompetencat kyçe që synon të arrijë nxënësi në shkallën përkatëse;
- zbërthen në rezultate të nxëni për kompetenca kyç për secilin vit mësimor rezultatin/et e të nxënit për shkallë, për kompetencat kyçe;
- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për shkallë për kompetencat e lëndës së muzikës që synon të arrijë nxënësi;
- zbërthen në rezultate të nxëni për kompetencat e lëndës së muzikës për vit mësimor, rezultatin/et e të nxënit për shkallë;
- përzgjedh përmbajtjen/et mësimore, mjetet didaktike, metodologjinë e mësimdhënies, përmes të cilave realizon rezultatet e të nxënit të kompetencave muzikore në një vit mësimor, si dhe rezultatet e të nxënit për kompetencat kyç në një vit mësimor;
- planifikon mësimdhënien duke përfshirë periudhën kohore gjatë së cilës do t'i arrijë rezultatet e të nxënit brenda vitit shkollor;
- kryen analiza dhe vlerësime të ecurisë së nxënësve pas realizimit të orëve mësimore, detyrave, projekteve, për të verifikuar arritjet e rezultateve të të nxënit për vit mësimor dhe shkallë për lëndën e muzikës.

Diagrami 2: Rezultatet kryesore të të nxënit sipas kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së muzikës, klasa IX, shkalla e katërt.

SHKALLA E KATËRT	
Kompetenca e komunikimit dhe e të shprehurit	
)	Zhvillon personalitetin e vet dhe është aktiv në veprimtaritë artistike.
)	Gjykon drejt mesazhin artistik.
)	Shprehet nëpërmjet një komunikimi të qartë dhe të saktë me anë të gjuhëve, simboleve, shenjave dhe formave muzikore.
)	Shfrytëzon mjetet artistike dhe mundësitë e komunikimit dhe e të shprehurit në muzikë në mënyrë të pavarur, të vazhdueshme, kritike dhe krijuese.
Kompetenca e të menduarit	
)	Përpunon njohuritë muzikore në mënyrë të pavarur, krijuese dhe me përgjegjësi.
)	Zgjidh probleme të ndryshme muzikore/artistike.
)	Zhvillon aftësitë për të menduar në mënyrë kritike, krijuese dhe ndërvepruese.
)	Ndjek udhëzimet për të realizuar një krijim apo veprimtari muzikore artistike.
Kompetenca e të mësuarit për të nxënë	
)	Vendos mjetet në funksion të realizimit të krijimit muzikor.
)	Përdor burime të ndryshme informacioni për të realizuar një krijim muzikor.
)	Krijon në mënyrë të pavarur detyrën e dhënë.
Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin	
)	Drejton aktivitetet muzikore brenda dhe jashtë klasës duke kontribuar në mënyrë krijuese.
Kompetenca personale	
)	Krijon besim tek vetja gjatë veprimtarive muzikore.
)	Merr pjesë në mënyrë aktive në jetën artistike shkollore dhe komunitet.

) Ndërgjegjëson veten dhe zhvillon vetëbesimin dhe krijimin e besimit të tjerët.
Kompetenca qytetare
) Promovon çështje të ndryshme kulturore.
) Respekton punën e të tjerëve.
) Bashkëpunon me të tjerët pavarësisht kulturës, aftësive dhe nevojave brenda dhe jashtë shkollës për një qëllim të përbashkët.
Kompetenca digjitale
) Shkëmben informacion, si dhe bashkëpunon në rrjetet informuese në internet.
) Përdor një mjetet të ndryshme në funksion të informacionit muzikor si: magnetofon, audio, video CD, DVD etj.

3. Lidhja e muzikës me temat ndërkurrikulare

Temat ndërkurrikulare janë tema madhore, me të cilat përballet shoqëria tani dhe në të ardhmen. Muzika ka një shumëllojshmëri veprimtarish në jetën e përditshme dhe është e lidhur me shumë komponentë të arsimit. Kjo lidhje është e shumëfishtë sepse ajo, jo vetëm merr në konsideratë shumë nga këta komponentë, por edhe kontribuon në realizimin e tyre. Kështu në shqyrtimin e temave ndërkurrikulare:

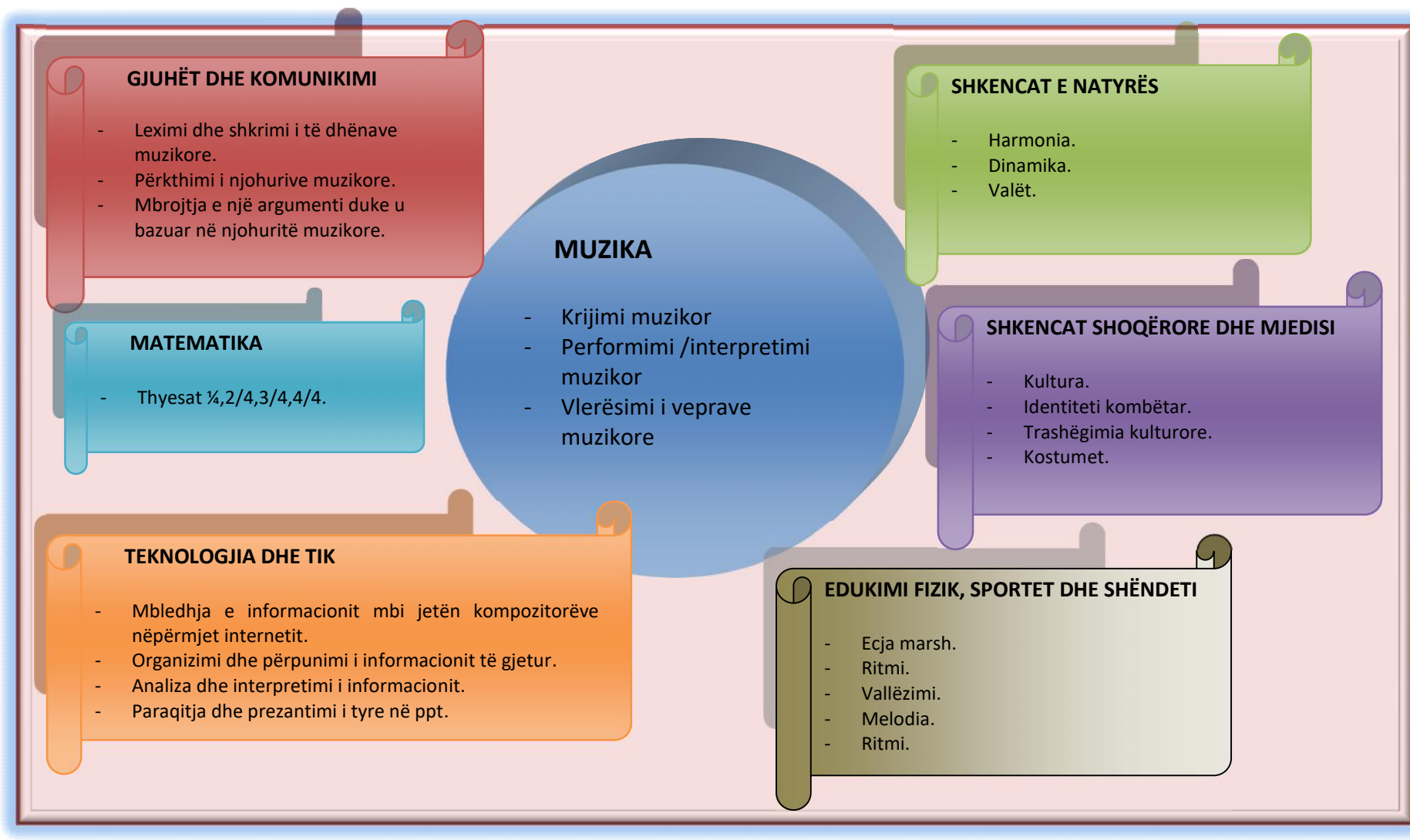
-) *Identiteti kombëtar dhe njohja e kulturave;*
-) *Të drejtat e njeriut;*
-) *Vendimmarrja morale;*
-) *Zhvillimi i qëndrueshëm;*
-) *Mjedisi;*
-) *Ndërvarësia;*
-) *Bashkëjetesa paqësore;*

nxënësi kontribuon përmes aktiviteteve muzikore duke shpalosur vlerat e kulturës së vet, duke respektuar dhe duke promovuar vlerat e kulturave të tjera, duke bashkëpunuar vetëm dhe në grup në aktivitete të ndryshme, duke dhënë kontributin e vet, duke dhënë zgjidhje situatave dhe problemeve të ndryshme muzikore/artistike, duke përdorur gjuhë të saktë muzikore për të komunikuar vlera dhe qëndrime, duke shpjeguar teknika dhe procese të ndryshme muzikore që lidhen dhe me fusha të tjera që ata mësojnë. Përmes situatave të paraqitura në temat ndërkurrikulare, nxënësi ka mundësi të bëjë lidhjet ndërmjet kompetencave muzikore me detyrat e caktuara për realizimin e këtyre temave.

4. Lidhja e muzikës me fushat e tjera kurrikulare

Muzika është e lidhur me lëndët brenda fushës së saj, por edhe me fusha të tjera të nxëni në kurrikul. Melodia, ritmi, harmonia, dinamika, tempi, forma, struktura etj., lidhen shumë mirë me disiplinat e tjera artistike, si: kërcimin, artin pamor, teatrin, por edhe me matematikën, gjuhën, shkencat dhe mjedisin etj. Kështu mësuesit duhet t'u japin mundësinë nxënësve të konsolidojnë dhe të formojnë përvojat që ata kanë krijuar, duke i pasuruar dhe duke u dhënë drejtim të mëtejshëm këtyre përvojave. Më poshtë paraqiten disa lidhje ndër-lëndore të muzikës me lëndë të tjera, të para përmes njohurive.

Diagrami 3: Lidhja ndërmjet muzikës dhe fushave të tjera.

5. Kompetencat e lëndës dhe tematikat e saj

Lënda e muzikës synon të përmbushë 3 kompetencat e lëndës që arrihen nëpërmjet 3 tematikave kryesore dhe lidhen me kompetencat kyçe që një nxënës duhet të zotërojë gjatë jetës së tij.

Tematikës e lëndës:

Tematika 1: Gjuha dhe komunikimi muzikor.

Tematika 2: Teknikat dhe proceset muzikore.

Tematika 3: Historia, muzika dhe shoqëria.

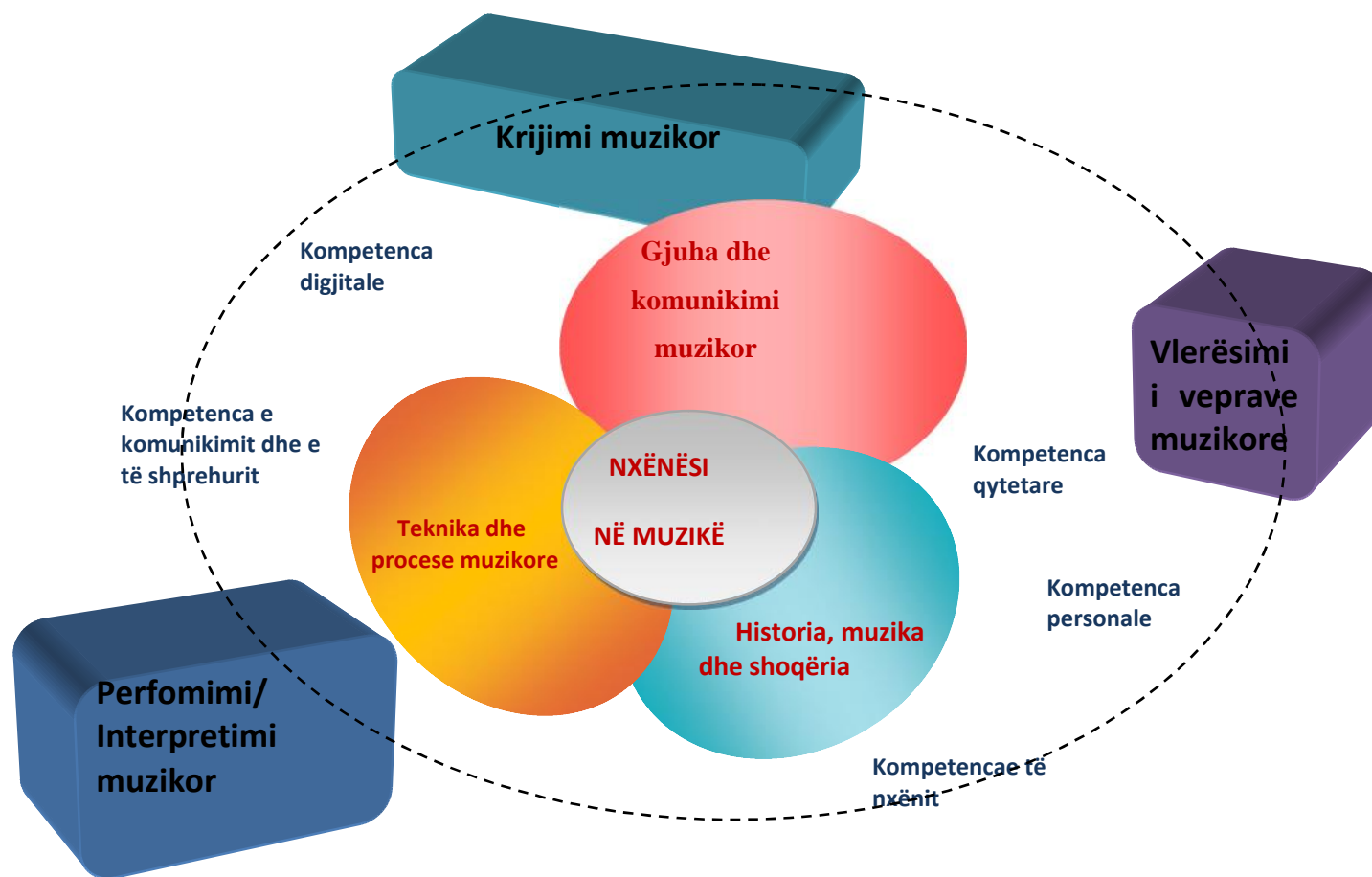
Kompetencat e lëndës:

Kompetenca 1: Krijimi muzikor.

Kompetenca 2: Performimi/interpretimi muzikor.

Kompetenca muzikore 3: Vlerësimi i veprave muzikore.

Diagrami 4 : Kompetencat që formohen përmes tematikave

Tabela 1: Kompetencat e veçanta dhe përshkrimi i tyre

Kompetencat e veçanta	Përshkrimi i kompetencave
Krijimi muzikor	<p>Nxënësi :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Përdor ide të ndryshme për të organizuar krijimin e vet muzikor. - Përdor elementet e gjuhës muzikore gjatë krijimeve muzikore. - Zhvillon dhe ndërthur ide të reja gjatë krijimit muzikor. - Organizon krijimin e vet muzikor, sipas rregullave të parashpjeguara. - Ndan përvojat e veta krijuese me të tjerët.
Performimi/interpretimi muzikor	<p>Nxënësi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zhvillon teknikat e këndimit, të luajtjes, së dëgjimit, analizimit, improvizimit në nivele të ndryshme. - Perfeksionon këndimin gjatë interpretimit vokal. - Respekton gjatë këndimit rregullat e këndimit në grup. - Interpreton me ndjenjë dhe emocion këngët e mësuara. - Ndan përvojat e veta interpretuese me të tjerë.
Vlerësimi i veprave muzikore	<p>Nxënësi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dëgjon dhe analizon veprat muzikore të periudhave të ndryshme, duke u shprehur në forma të ndryshme. - Vlerëson veprat muzikore, duke bërë një gjykim kritik.

6. Koha mësimore për secilën tematikë

Lënda e muzikës zhvillohet për 35 javë mësimore me nga 1 orë secila, pra gjithsej 35 orë për secilën klasë. Programi i lëndës së muzikës specifikon peshën (orët e sugjeruara) e secilës tematikë për secilën shkallë dhe klasë. Shuma e orëve sugjeruese për secilën tematikë është e barabartë me sasinë e orëve vjetore, të përcaktuar në planin mësimor të arsimit bazë. Kjo ka si qëllim që përdoruesit e programit të orientohen për peshën që zë secila tematikë në orët totale vjetore.

Tabela 2: Orë të sugjeruara për çdo tematikë

Klasa	Gjuha dhe komunikimi muzikor	Teknika dhe procese	Historia, muzika dhe shoqëria	Orët
Klasa e nëntë	6	17	12	35 orë

PËRMBAJTJA E SHKALLËS SË KATËRT

Në programin e lëndës së muzikës për shkallën e katërt, janë paraqitur përmbajtjet e tematikave:

Gjuha dhe komunikimi muzikor.

Teknika dhe procese muzikore.

Historia, muzika dhe shoqëria.

Këto tematika janë bazë për të ndërtuar *njohuri, shkathtësi, qëndrime e vlera*. Tematikat janë bazë për të siguruar rezultatet e të nxënit, sipas kompetencave muzikore, për çdo shkallë të paraqitura në tabelë në fillim të çdo tematike. Për secilën tematikë, sipas klasave të shkallës janë paraqitur njohuritë për secilën klasë të shkallës së katërt (*klasa e nëntë*). Aftësitë, qëndrimet dhe vlerat që duhet të demonstrojnë nxënësi lidhur me tematikat përkatëse paraqiten vetëm në nivel shkalle (shkalla e katërt).

Tematikat dhe renditja e tyre nuk presupozojnë që përmbajtja vjetore, përgjatë vitit shkollor, duhet të zhvillohet e ndarë sipas tematikave në këtë renditje. Kombinimi, ndarja e njohurive dhe e koncepteve muzikore në situata të nxëni, grupe temash e njësi mësimore, si dhe renditja e tyre është e drejtë e përdoruesve të programit (mësuesit dhe autorët e teksteve).

IV. REZULTATET E TË NXËNIT TË KOMPETENCAVE, SIPAS TEMATIKAVE, SIPAS SHKALLËVE
SHKALLA E KATËRT: KLASA E NËNTË

3.1.Tematika: Gjuha dhe komunikimi muzikor

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS	
Melodia dhe ritmi vazhdojnë edhe në këtë klasë të jenë pjesë e pandashme e njohurive të domosdoshme që duhet të dijë nxënësi për muzikën. <i>Shkallët muzikore me 2 shenja shartimi (Re + dhe Si b +)</i> do të vazhdojnë të plotësojnë më mirë njohuritë muzikore të nxënësve për këtë nivel.	
REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS	
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Krijimi muzikor:</i> Nxënësi krijon në ritmet e mësuara dhe shpjegon krijimin e vet; bën lidhje midis ritmeve muzikore, shpjegon ndryshueshmërinë e muzikës gjatë respektimit të simboleve. - <i>Performimi/ interpretimi muzikor:</i> Nxënësi shpjegon funksionin dhe rolin e shkallëve në këngët apo ushtrimet muzikore, duke demonstruar se i ka kuptuar ato qartë, si dhe këndon duke respektuar kohët dhe simbolikat muzikore në ushtrimet e mësuara. - <i>Vlerësimi muzikor:</i> Nxënësi kupton dhe shpjegon ndryshimin e kohëve tek ushtrimet, këngët apo ushtrimet muzikore; demonstroi kuptimin e tonaliteteve nga pjesë të ndryshme muzikore duke dhënë mendimin e vet. 	
Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës	Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës
KLASA 9	
<p>Shkallë muzikore me 2 shenja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shkalla Re + dhe relativja e saj. - Shkalla Sib + dhe relativja e saj. <p>Krijime në ritmet e mësuara</p>	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ndërton dhe këndon shkallët me dy shenja shartimi # dhe b (<i>dieza dhe bemola</i>) dhe relativet e tyre; - respekton në këngë, ushtrime apo shembuj ritmikë dhe melodikë të gjitha shenjat dhe simbolet e mësuara si: <i>stakato, korona, sinkopa, kontratempo etj.</i>;

	- krijon ushtrime apo punë të vetat, ritmet e mësuara: të thjeshta, të përbëra apo përzireta sipas kërkesave.
--	---

Qëndrime dhe vlera:

- Dëgjon dhe shpreh mendimin e vet të bazuar në njohuritë muzikore mbi formën muzikore, tonalitetin, ritmet etj.
- Përjeton dhe shpjegon emocionin e krijuar nga dëgjimi i veprave muzikore përmes shpjegimit konkret.
- Shpreh idetë e veta për muzikën që dëgjon.
- Komunikon dhe shprehet artistikisht për një pjesë muzikore.
- Demonstron vetëbesim në aktivitete të ndryshme muzikore/artistike.
- Komunikon në mënyrë të pavarur, duke argumentuar qartazi mendimin e vet.
- Merr pjesë aktive në veprimtaritë muzikore vetëm dhe në grup.
- Përdor imagjinatën për të krijuar ose interpretuar muzikën në grup.
- Krijon me vetëbesim gjatë prezantimit të punëve të veta.
- Bashkëpunon vetëm dhe me të tjerë në një veprimtari muzikore.
- Respekton diversitetin ndaj kulturave të ndryshme muzikore që dëgjon, përjeton apo njeh.
- Respekton krijimet e veta dhe të tjerëve.
- Zhvillon një gjykim të saktë ndaj veprave të ndryshme muzikore që dëgjon.
- Performon duke demonstruar njohje shumë të mirë të kulturës kombëtare apo të kulturave të tjera.
- Zhvillon frymë bashkëpunimi dhe përgjegjësie gjatë proceseve të ndryshme artistike.
- Përqendrohet dhe tregon durim gjatë punëve krijuese dhe interpretuese.

3.2.Tematika: Teknika dhe procese muzikore

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS

Proceset muzikore vazhdojnë të zhvillohen dhe të thellohen përmes të kënduarit, i cili vazhdon të zhvillohet përmes formësimit të zërit dhe të

një të kënduari të saktë në intonacion e ritëm. Përmbajtjet e këngëve janë kryesisht për *të rinj*, d.m.th., *të rrymave të ndryshme*, por edhe tematika të tilla si: *atdheu, familja, shoqëria, këngët patriotike dhe festat e ndryshme, këngët popullore*. Ato kanë vlera artistike, muzikore dhe poetike dhe edukojnë për një qëllim të caktuar, ndaj tematika e tyre është e detyrueshme. Këngët duhet të jenë të thjeshta për nga *shtrirja e regjistrit vokal (zërit) dhe melodia*, si dhe të përfshijnë të gjitha ritmet e mësuara.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS

- *Krijimi muzikor*: Nxënësi demonstroi zbatimin e njohurive të mësuara në këtë shkallë, interpreton njohuritë muzikore, duke i lidhur ato me emocionet e këngëve që këndon.
- *Performimi/interpretimi muzikor*: Nxënësi këndon dhe interpreton këngët me ndjenjë dhe me emocion, si dhe performon/interpreton këngët në organizimet e klasës apo të shkollës.
- *Vlerësimi i veprave muzikore*: Nxënësi shpreh emocionet e veta për këngët që këndon; përdor një gjuhë të qartë dhe të thjeshtë muzikore gjatë përjetimit emocional të pjesëve muzikore që dëgjon; përjeton muzikën e këngëve dhe përdor një fjalor të thjeshtë muzikor; respekton interpretimin dhe performimin e shokëve; ndan përvojën e vet artistike me të tjerët, respekton këngë të kulturave të tjera.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës

Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës

KLASA 9

Këndimi solo dhe në grup.

Nxënësi:

- këndon këngë me tematikë të ndryshme *për të rinj, këngë popullore, këngë të huaja, pjesë të vogla*, në ritme të ndryshme muzikore, me një ose dy zëra;
- respekton rregullat e këndimit gjatë të kënduarit;
- respekton gjatë këndimit *ritmin, intonacionin, karakterin* e këngës që këndon;
- këndon *solo dhe në grup*, duke interpretuar këngët e mësuara me emocion dhe ndjenjë.
- merr pjesë në aktivitetet e klasës dhe shkollës;
- regjistron krijimet e veta dhe të shokëve me instrumente dhe zë në magnetofonin e klasës apo shkollës.

Qëndrime dhe vlera:

- Dëgjon dhe shpreh mendimin e vet të bazuar në njohuritë muzikore mbi formën muzikore, tonalitetin, ritmet etj.
  - Përjeton dhe shpjegon emocionin e krijuar nga dëgjimi i veprave muzikore përmes shpjegimit konkret.
  - Shpreh idetë e veta për muzikën që dëgjon.
  - Komunikon dhe shprehet artistikisht për një pjesë muzikore.
  - Demonstron vetëbesim në aktivitete të ndryshme muzikore/artistike.
  - Komunikon në mënyrë të pavarur, duke argumentuar qartazi mendimin e vet.
  - Merr pjesë aktive në veprimtaritë muzikore vetëm dhe në grup.
  - Përdor imagjinatën për të krijuar ose interpretuar muzikën në grup.
  - Krijon me vetëbesim gjatë prezantimit të punëve të veta.
  - Bashkëpunon vetëm dhe me të tjerë në një veprimtari muzikore.
  - Respekton diversitetin ndaj kulturave të ndryshme muzikore që dëgjon, përjeton apo njeh.
  - Respekton krijimet e veta dhe të tjerëve.
  - Zhvillon një gjykim të saktë ndaj veprave të ndryshme muzikore që dëgjon.
  - Performon duke demonstruar njohje shumë të mirë të kulturës kombëtare apo të kulturave të tjera.
  - Zhvillon frymë bashkëpunimi dhe përgjegjësie gjatë proceseve të ndryshme artistike.
- Përqendrohet dhe tregon durim gjatë punëve krijuese dhe interpretuese.

3.3.Tematika: Historia, muzika dhe shoqëria

PËRSHKRIMI I TEMATIKËS:

Përjetimi dhe dëgjimi muzikor është një proces shumë i rëndësishëm në muzikë, i cili nuk mund zhvillohet pa njohur shumë mirë se si u krijua kjo lloj muzike, përfaqësuesit e veprave muzikore në periudha të caktuara, ndikimet dhe karakteristikat që patën veprat muzikore nga koha në të cilën u krijuan. Edhe përdorimi i teknologjive të ndryshme ndihmon dhe është në funksion të kërkimit të të dhënave, prezantimit, regjistrimeve.

REZULTATET E TË NXËNIT PËR KOMPETENCAT E LËNDËS:

- *Krijimi muzikor:* Nxënësi provon të këndojë fragmente të vogla muzikore, popullore apo rrymave të ndryshme, për të kuptuar *ndryshueshmërinë e ritmeve që nga ato të thjeshtat , të përbërat deri tek ritmet e përziera;* imiton me zë ose fishkëllimë motive nga melodi të ndryshme popullore, apo motive nga muzika e kultivuar apo profesioniste, shqiptare ose e huaj.
- *Performimi/interpretimi muzikor:* Nxënësi interpreton me zë ose me fishkëllimë motivet nga kryevepra të ndryshme muzikore vokale apo instrumentale; përdor media (Dvd, CD, magnetofon) për të prezantuar punën e vet mbi një muzikë popullore, periudhë historike, biografi të një kompozitori apo vepër muzikore të huaj; ndan përvojën e vet me të tjerët.
- *Vlerësimi i veprave muzikore:* Nxënësi bën lidhje ndërmjet asaj që di mbi muzikën klasike botërore; bën gjykime kritike ndaj një veprë muzikore, duke u mbështetur në *elementet e gjuhës muzikore, formën muzikore, karakterin e pjesëve muzikore;* ndan përvojën/mendimin e vet artistik me të tjerët; komunikon dhe shpreh mendimin e vet rreth veprave muzikore të huaja të dëgjuara; reflekton emocionet që i krijon një vepër muzikore gjatë kohës që interpretohet/luhet; përdor një fjalor të thjeshtë muzikor; respekton mendimin e shokëve.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të lëndës

Shkathtësitë për realizimin e kompetencave të lëndës

KLASA 9

Muzika botërore, vepra më të spiktaura dhe autorë:

- Lashtësia.
- Mesjeta.
- Rilindja
- Barok.
- Klasicismi.
- Romantizmi.
- Muzika e shekujve XIX- XX

Muzika moderne dhe stilet e reja muzikore:

- bluz,
- xhaz,
- rok,
- pop,

Nxënësi:

- njeh zhvillimin e kulturës muzikore përmes veprave më të spiktaura dhe përfaqësuesve të saj, duke shpjeguar karakteristikat *historike, politike, kulturore, fetare* që ndikuan në zhvillimin e kulturës muzikore në periudha të ndryshme;
- shpjegon zhvillimin e formave muzikore vokale dhe instrumentale në periudha të ndryshme;
- shpjegon rrugën e zhvillimit të gjinive të mëdha muzikore: opera dhe baleti;
- evidenton veprat muzikore që dëgjon dhe shpjegon emocionet që ndjen;
- njeh zhvillimin e muzikës moderne përmes rrymave të shumta *bluz, xhaz, rok, rep, pop* etj., dhe kompozitorëve më të spikatur;
- krijon një CD me muzikë të rrymave të ndryshme;

<ul style="list-style-type: none"> - rep, - etj. 	<ul style="list-style-type: none"> - prezanton informacionin e mbledhur rreth <i>muzikës</i> dhe <i>kryeveprave muzikore botërore</i>; - realizon një projekt me temë ”<i>Jeta dhe vepra e një kompozitori apo grupi kompozitorësh të një periudhe të caktuar</i>”; - përdor mjete të ndryshme të teknologjisë për kërkim të dhënash, prezantim, regjistrime audio dhe video me mjete të ndryshme të teknologjisë.
--	---

Qëndrime dhe vlera:

- Dëgjon dhe shpreh mendimin e vet të bazuar në njohuritë muzikore mbi formën muzikore, tonalitetin, ritmet etj.
- Përjeton dhe shpjegon emocionin e krijuar nga dëgjimi i veprave muzikore përmes shpjegimit konkret.
- Shpreh idetë e veta për muzikën që dëgjon.
- Komunikon dhe shprehet artistikisht për një pjesë muzikore.
- Demonstron vetëbesim në aktivitete të ndryshme muzikore/artistike.
- Komunikon në mënyrë të pavarur, duke argumentuar qartazi mendimin e vet.
- Merr pjesë aktive në veprimtaritë muzikore vetëm dhe në grup.
- Përdor imagjinatën për të krijuar ose interpretuar muzikën në grup.
- Krijon me vetëbesim gjatë prezantimit të punëve të veta.
- Bashkëpunon vetëm dhe me të tjerë në një veprimtari muzikore.
- Respekton diversitetin ndaj kulturave të ndryshme muzikore që dëgjon, përjeton apo njeh.
- Respekton krijimet e veta dhe të tjerëve.
- Zhvillon një gjykim të saktë ndaj veprave të ndryshme muzikore që dëgjon.
- Performon duke demonstruar njohje shumë të mirë të kulturës kombëtare apo të kulturave të tjera.
- Zhvillon frymë bashkëpunimi dhe përgjegjësie gjatë proceseve të ndryshme artistike.
- Përqendrohet dhe tregon durim gjatë punëve krijuese dhe interpretuese.

IV. UDHËZIME METODOLOGJIKE

Përdorimi i metodologjive efikase në procesin e të nxënësve të muzikës është kusht për rritjen e cilësisë së arritjeve nga ana e nxënësve, duke i dhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin muzikor/artistik që zotëron brenda vetes. Organizimi i mirë i procesit të mësimin të muzikës do të thotë që nxënësit të vendosen në situata konkrete krijuese, ku ata përjetojnë dhe provojnë vetë gjatë proceseve muzikore. Kjo arrihet vetëm nëpërmjet motivimit dhe përkundrejt zhvillimit të kompetencave të caktuara, si dhe tematikave përkatëse mësimore. Mësimdhënia e muzikës, për nga vetë natyra, nënkupton një veprimtari krijuese, shprehëse, emocionale. Çdo përmbajtje dhe veprimtari mësimore muzikore është e pëlqyeshme dhe krijon emocione, kur nxënësit drejtohen drejt saj në mënyrë të vetëdijshme, çka u mundëson atyre shprehjen e potencialit intelektual/krijues dhe artistik në shumë aspekte.

Mësimdhënia e muzikës, synon gjithëpërfshirjen dhe bazohet ***në mësimdhënien dhe nxënien bazuar në kompetenca; mësimdhënien me në qendër nxënësin dhe mësimdhënien e nxënien e integruar.***

Nxënësit e një klase janë të ndryshëm, për sa i përket mënyrës se si ata nxënë: individualisht, në grup, nën udhëheqjen e mësuesit, të pavarur, me anë të mjeteve konkrete etj.

Planifikimi dhe përzgjedhja e metodave të mësimdhënies në mësimin e muzikës mban parasysh:

-) kompetencat kryesore të të nxënësve në muzikë;
-) lidhjen konceptuale, ruajtjen e koherencës vertikale të njohurive e aftësive në kuptimin që ndërtimi i çdo njohurie dhe edukimi i çdo aftësie të mbështetet në ato të mëparshmet;
-) vazhdimin e formimit dhe forcimin aftësive dhe shprehive muzikore;
-) rëndësinë e zbatimeve krijuese/interpretuese/vlerësuese muzikore, brenda dhe jashtë klasës, të cilat lidhin konceptet muzikore me situata të jetës reale;
-) rëndësinë e përdorimit të mjeteve muzikore konkrete didaktike dhe ato të teknologjisë Cd, Dvd, kompjuter, magnetofon;
-) veçoritë e interpretimit në mënyrë individuale dhe në grup;
-) nevojën e individit për të nxënë gjatë gjithë jetës;

) rëndësinë e qëndrimit pozitiv ndaj lëndës së muzikës dhe vlerësimin të përdorimit të gjithanshëm të saj;

) nxitjen e bashkëveprimit mësues-nxënës që në procesin mësimor mësuesi dhe nxënësi të jenë plotësues të njëri-tjetrit.

Një mësimdhënie planifikuar mirë, krijon kushtet e nevojshme për një nxënie të suksesshme dhe lehtëson, si punën emësuesit, ashtu edhe atë të nxënësit. Kompetencat muzikore e përcaktuara në këtë program janë të ndërlidhura, dhe zhvillohen nëpërmjet situatave të nxënies që kanë në qendër pjesëmarrjen aktive të nxënësve. Ata janë aktivë kur përfshihen në veprimtari, krijime ose simulime të njohurive, interpretime/performime, gjykimeve dhe qëndrimeve. Për të siguruar këtë pjesëmarrje aktive të nxënësve, mësuesi duhet të krijojë një atmosferë që i bën ata të ndihen të lirshëm dhe të zhdërvjellët për të zhvilluar njohuritë e tyre në muzikë.

Në këtë mënyrë ai inkurajohet të reflektojë mbi veprimet e veta dhe të zhvillojë situata të reja.

Projektet kurrikulare afatgjata lejojnë nxënësin të zbatojë njohuritë dhe aftësitë që zotëron nga njëra anë dhe nga ana tjetër arrin të krijojë lidhje integrale me lëndë të tjera në fushën e arteve dhe jashtë saj. Edhe prezantimet e projekteve, diskutimet, debatet gjatë realizimit të tyre janë mundësi shumë e mirë për realizimin e kompetencave muzikore/artistike, por mbi të gjitha të kompetencave kyçe.

V. UDHËZIME PËR VLERËSIMIN

Në përputhje me parimet e qasjes së nxënies bazuar në kompetenca, vlerësimi konsiderohet si element i mësimdhënies, i cili përqendrohet në nivelin e arritjes së kompetencave. Informacioni i siguruar nga vlerësimi i ndihmon mësuesit të kuptojnë anët e dobëta dhe anët e forta të nxënësve në përmbushjen e kompetencave, u jep mundësitë për mirënjohje mësimdhënies dhe të pajisin nxënësin me informacionin përkatës për progresin e tij. Sigurisht është i domosdoshëm edhe vlerësimi i përmbajtjes lidhur me zotërimin e njohurive dhe demonstrimin e aftësive muzikore nëpërmjet treguesve të besueshëm për progresin e tyre (*p.sh., vetëvlerësimi, interpretimi i një liste këngësh për të rinj, portofoli me punë muzikore, prezantimi me gojë të kompozitorëve të ndryshëm*).

Vlerësimi përshkon gjithë procesin mësimor dhe i shërben përmirësimit të këtij procesi. Muzika, ndryshe nga lëndët e tjera, mbështetet në parimin e krijimit individual, ku çdo nxënës ka dhe zhvillon prirjet e veta të veçanta, duke u shprehur në mënyrë individuale. *Inkurajimi, imagjinata muzikore, shprehja origjinale dhe krijuese, përjetimi artistik, interpretimi dhe prezantimi* i punëve muzikore janë forma, të cilat ndihmojnë në vlerësimin e punës krijuese të nxënësve në muzikë dhe arte. Gjithashtu, pjesëmarrja individuale, por edhe në grup, në aktivitetet artistike të ndryshme që organizohen në klasë, shkollë dhe në komunitet, janë pjesë e procesit të vlerësimit.

Vlerësimi mbështetet tërësisht në rezultatet e të nxënit dhe objekt i vlerësimit janë puna për formimin e kompetencave muzikore tek nxënësit, që ai të jetë në gjendje të krijojë, performojë/ interpretojë dhe vlerësojë saktë dhe bukur muzikën. Arritjet në fushën e muzikës dhe të arteve janë më shumë individuale, prandaj duhet edhe të vlerësohen si të tilla.

Kjo gjë bëhet në funksion të matjes së kompetencave muzikore që arrin të zhvillojë dhe të demonstrojë nxënësi gjatë procesit mësimor, vetëm ose në grup, përmes *të kënduarit, dëgjuarit muzikor, të krijuarit, të analizuarit të pjesëve artistike* etj.

Portofoli i nxënësit është një tjetër mundësi vlerësimi, është një koleksion i punimeve përgjatë vitit shkollor në muzikë. Ai mund të përmbajë krijime, projekte kurrikulare, prodhime të ndryshme të CD-ve e DVD-ve në dobi të veprimtarive të ndryshme shkollore etj.

Vlerësimi i nxënësve në shkallën e tretë bëhet sipas kompetencave përkatëse që ata duhet të zhvillojnë.

VI. MATERIALE DHE BURIME MËSIMORE

Gjatë mëimit të muzikës për realizimin e kompetencave, mësuesi përdor mjete didaktike dhe burime, të cilat nxënësi i prek, i shikon, i përdor, i dëgjon etj. Ai përdor mjete vizuale, teknologji të nevojshme, jep ndihma të veçanta, përshtat shembuj të ndryshëm, krijon mjedisin e përshtatshëm për aktivitetet. Teknologjia ka një ndikim të madh në muzikë duke ndihmuar nxënësit të eksplorojnë këngë me tematikë të ndryshme, për të rinj, arie, mjuzikëll, vepra muzikore të ndryshme, duke zhvilluar aftësitë e tyre në njohjen më të plotë të muzikës. Tekstet dhe materialet sigurojnë një qasje përmes përdorimit të tyre të përshtatshme me moshën dhe mundësinë e nivelit të

të mësuarit. Me anë të medieve, detyrave dhe projekteve të ndryshme u krijohet mundësia nxënësve të demonstrojnë apo të prezantojnë punët dhe krijimet e tyre.

Muzika studiohet përmes njohjes dhe përdorimit të mjeteve, materialeve, teknikave e procedurave specifike muzikore, p.sh.: për dëgjim muzikor, shikim të shfaqjeve për ndjekjen e pjesëve muzikore dhe të këngëve përdoren magnetofoni, TV, CD dhe DVD.

Përveç materialeve shfrytëzohen edhe burime mësimore si teksti shkollor, interneti etj.

Disa nga mjetet më të përdorshme didaktike janë:

- *Mjetet audiovizive si:* Tv, magnetofon, video, video-projektor, kompjuter, internet, CD, DVD.
- *Mjetet dëgjimore:* radio, magnetofon, etj.
- *Mjetet verbale, tekstet si:* tekstet mësimore (të detyruara), libri i mësuesit, fletoret e punës, katalogë, albume që mund të përdoren në shkollë për të mbështetur punën e nxënësve dhe demonstruar vepra të ndryshme muzikore. Këto burime duhet të diskutohen dhe vlerësohen nga stafi si një pjesë e planit të tyre për muzikën. Ky plan duhet të jetë i rëndësishëm për të përzgjedhur burimet e dyta, të cilat ndihmojnë për të mbështetur nxënësit në punët e tyre krijuese dhe performuese, si dhe në kryerjen e krijimeve të ndryshme.
- *Mjedisi mësimor si:* klasa, kabinetet e muzikës etj.).